

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 503/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Euroopan tasa-arvoindeksistä ja sen mittarien toteutumisesta Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Krista Mikkosen /virh näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 503/2017 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä varmistaakseen, että tasa-arvo kehittyy Suomessa nykyistä ripeämmin ja positiiviseen suuntaan kaikkien tasa-arvoindeksin mittareiden osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Euroopan tasa-arvoinstituutti EIGE julkisti lokakuussa 2017 kolmannen päivityksen tasa-arvoindeksistä. Indeksi on julkaistu aiemmin vuosina 2013 ja 2015. Indeksillä tarkastellaan EU-maiden tilannetta ja muutoksia sukupuolten tasa-arvon alueella, ja myös maiden välinen vertailu on mahdollinen. Suomi on ollut indeksin kärkisijoilla yhdessä Ruotsin ja Tanskan kanssa. Nyt Suomen sijoitus oli kolmas Ruotsin ja Tanskan jälkeen.

Indeksi mittaa sukupuolten tasa-arvon tilaa ja muutosta edellisiin vuosiin kuudella eri alueella: työ, raha, tieto, aika, valta ja terveys. Tänä syksynä julkaistu indeksi antaa aiempaa laajemmin vertailutietoa tasa-arvon kehityksestä viimeisen kymmenen vuoden aikana, vuodesta 2005 vuoteen 2015 (vuodet 2005, 2010, 2012 ja 2015). Lisäksi indeksissä on mukana aiempaa vahvemmin kaksi ns. satelliitti-indikaattoria: väkivalta ja läpileikkaava eriarvoisuus.

Verrattuna vuoteen 2012 Suomen pisteissä on kahdella alueella hienoista nousua (raha, tieto) ja kahdella alueella tilanne on pysynyt lähes ennallaan (työ, terveys).

Kahdella alueella, vallan ja ajan tasa-arvossa, Suomen pisteet ovat laskeneet vuodesta 2012 vuoteen 2015: ajankäytön tasa-arvossa 81.0:sta 77.4:een ja vallan tasa-arvossa 73.2:sta 65.3:een. Samalla on kuitenkin huomattava, että Suomen sijoitukset ovat olleet erityisen korkeat juuri näillä alueilla. Tällä kertaa Suomi on vallankäytön tasa-arvossa kolmantena ja ajankäytön tasa-arvossa neljäntenä. EU:n keskiarvo ajan tasa-arvossa oli vuonna 2015 65.7 (FI 77.4) ja vallan tasa-arvossa 48.5 (FI 65.3). Suomen pisteet ovat näin selkeästi EU-keskiarvoa korkeammat. Indeksillä kuudesta alueesta juuri vallan tasa-arvossa pisteet ovat EU-tasolla kaikkein matalimmat, joskin viime vuosina tasa-arvo on edistynyt tällä alueella nopeimmin muun muassa kiintiöiden ja muiden tasa-arvon aktiivisten edistämistoimien kautta.

Vallankäytön tasa-arvo jakautuu indeksissä poliittiseen ja taloudelliseen valtaan. Vuodesta 2015 lähtien on myös mittareita ns. yhteiskunnallisen vallan mittaamiseksi. **Poliittisen vallan** osalta

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 503/2017 vp

mitataan naisten ja miesten osuutta eduskunnassa, hallituksessa ja alueellisessa päätöksenteossa. Vuoden 2015 luvut on laskettu vuoden 2014, 2015 ja 2016 keskiarvosta. Lasku tämän osion pisteissä johtuu naisten osuuden vähenemisestä eduskunnassa ja hallituksessa vuonna 2015: naisten osuus laski vuoden 2015 eduskuntavaaleissa 41.5 prosenttiin vuoden 2011 eduskuntavaalien 42.5 prosentista. Naisten osuus hallituksessa laski vuoden 2015 vaalien jälkeen 35.7 prosenttiin.

Eduskuntavaaleissa naisten osuus ehdokkaista on vakiintunut viimeisen kymmenen vuoden aikana vähän alle 40 prosenttiin. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa naisehdokkaiden osuus oli 39.0 prosenttia ja vuoden 2015 vaaleissa 39.4 prosenttia. Jotta tulevaisuudessa naiskansanedustajien osuus nousisi, on tärkeää, että kaikki puolueet asettavat tasapuolisesti naisia ja miehiä ehdokkaiksi. Kaikki puolueet ovatkin tehneet työtä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Vuonna 2010 hyväksytyssä selonteossa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta on tavoitteeksi asetettu sukupuolten tasapuolisen edustuksen turvaaminen hallituksen työskentelyssä. On tärkeää, että jokainen hallitus kiinnittää huomiota sukupuolten tasapuoliseen edustukseen hallituksen kokoonpanossa.

Hallitus on toiminut viime vuosina naisten ja miesten tasapuolisen edustuksen edistämiseksi yritysten johtotehtävissä. Hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa 2016–2019 tavoitteena on sukupuolten tasapuolisen edustuksen lisääminen pörssiyritysten hallituksissa. Hallitus seuraa tavoitteen toteutumista ja yhtiöiden toimia valtioneuvoston periaatepäätöksen (19.2.2015) mukaisesti. Periaatepäätöksen tavoitteena on, että suurten ja keskisuurten pörssiyritysten hallituksissa tulisi olla naisia ja miehiä vähintään 40 prosenttia 1.1.2020 mennessä. Lisäksi periaatepäätöksessä linjattiin, että yhtiöiden tulee päättää omista tavoitteistaan ja toimenpiteistään sekä raportoida etenemisestä. Arvopaperimarkkinayhdistyksen hallinnointikoodi on vuodesta 2008 alkaen ohjeistanut yrityksiä niin, että hallituksissa on oltava molempia sukupuolia. Vuoden 2016 alussa voimaan tulleessa uudistetussa hallinnointikoodissa edellytetään yhtiöitä määrittämään hallituksen monimuotoisuutta koskevat periaatteet. Pörssiyritysten on ilmoitettava vähintään tavoitteet molempien sukupuolten edustukselle yhtiön hallituksessa, toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi ja selvitys siitä, miten tavoitteiden toteutumisessa on edistytty. Suositukseen on vaikuttanut myös edellä mainittu valtioneuvoston periaatepäätös. Hallituksen ja elinkeinoelämän omilla tasa-arvotoimilla on edistetty sukupuolten tasapuolista edustusta pörssiyritysten hallituksissa, ja nyt naisten osuus suurten pörssiyritysten hallituksissa on yli 30 prosenttia.

Hallitus on vuodesta 2004 lähtien edistänyt sukupuolten tasapuolista edustusta valtiomisteisten yhtiöiden hallituksissa konkreettisten tavoitteiden avulla. Tavoitteet koskevat myös valtio-omisteisia pörssiyrityksiä. Hallituksen tasa-arvo-ohjelman (2016–2019) mukaan pörssiyrityksissä, joissa valtio on enemmistössä, tavoitteena on saavuttaa naisten ja miesten vähintään 40 prosentin osuus yhtiöiden hallituksissa. Yhtiöissä, joissa valtio on suoraan tai välillisesti vähemmistöomistaja, on valtion tai valtiota edustavien toimijoiden edistettävä tasa-arvoa siten, että ne nimeävät ehdokkaita hallitusten jäseniksi tasa-arvotavoitteita toteuttavalla

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 503/2017 vp

tavalla. Pitkäjänteisten tasa-arvotavoitteiden toimeenpano on tuottanut tulosta: vuonna 2016 valtioenemmistöisten pörssiyhtiöiden hallituksissa naisia oli 41 prosenttia ja valtiövähemmistöisten pörssiyhtiöiden hallituksissa 35 prosenttia. Valtion nimitysvallassa olevista hallituksen jäsenistä naisia oli 43 prosenttia.

Suomen pankin päätöksentekoeelinten osalta on tärkeää, että eduskunta kiinnittää huomiota naisten ja miesten tasapuoliseen edustukseen Suomen pankin johtokunnassa ja pankkivaltuustossa, jotta naisten osuus kehittyisi myönteisesti lähivuosina.

Ajankäytön tasa-arvo jakautuu indeksissä hoivaan ja kotitöihin sekä sosiaaliseen toimintaan (harrastuksiin). Suomen pisteiden lasku johtuu pääosin sukupuolten välisen eron kasvusta palkattomassa hoivassa ja kotitöissä. Näiden osalta mitataan, kuinka suuri prosenttiosuus miehistä ja naisista hoivaa vähintään yhden tunnin päivässä lapsiaan, lapsenlapsiaan tai muita omaisiaan ja tekee tunnin tai enemmän kotitöitä ja laittaa ruokaa. Naisten keskuudessa osuudet ovat selkeästi korkeammat kuin miesten, ja ero on viimeisinä vuosina kasvanut. Hoivan osalta naisten ja miesten välinen ero on kasvanut vuodesta 2012 6.6 prosenttiyksiköstä 10 prosenttiyksikköön ja kotitöiden osalta 18.7 prosenttiyksiköstä 28.5 prosenttiyksikköön. Huomattavaa on, että sukupuolten välinen ero hoivassa ja kotitöissä on kasvanut Suomen lisäksi myös 11 muussa EU-maassa. Järjestötoiminnan ja harrastusten osalta suuria muutoksia ei ole tapahtunut tai vertailutietoa ei ole saatavissa.

Työn ja perheen yhteensovittamista helpottavilla toimilla voidaan tukea tasa-arvoista hoivan ja kotitöiden jakamista perheessä. Hallituksen tasa-arvo-ohjelman tavoitteena on parantaa naisten ja miesten mahdollisuuksia sovittaa yhteen työtä ja perhe-elämää eri elämänvaiheissa ja edistää hoivavastuun ja läsnä olevan vanhemmuuden jakautumista perheissä aiempaa tasaisemmin. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi naispuolisen työntekijän perhevapaista aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasataan työnantajalle maksettavalla 2 500 euron kertakorvauksella. Laki tuli voimaan 1.4.2017. Tuki maksetaan kaikille työnantajille, jotka maksavat työsopimuksen tai työ- taikka virkaehtosopimuksen perusteella palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana. Korvauksen saamisen edellytyksenä on myös se, että työsuhde ko. työnantajaan on kestänyt vähintään kolme kuukautta ennen äitiysrahakauden alkua ja työsuhde perustuu vähintään vuodeksi tehtyyn työsopimukseen. Lisäksi työajan tulee olla äitiysrahakauden alkaessa vähintään 80 prosenttia alan kokoaikaisen työntekijän säännöllisestä työajasta. Korvauksella tuetaan pysyvien ja jatkuvien työsuhteiden syntymistä. Maaliskuusta 2017 lähtien isien perhevapaoikeuksia on puolestaan laajennettu. Ne isät, jotka eivät asu samassa osoitteessa lasten äidin kanssa, ovat nyt oikeutettuja lasta hoitaessaan isyyspäivärahapäiviin ja voivat myös käyttää vanhempainvapaata. Hallitus on parhaillaan valmistelemassa perhevapaaudistusta, jonka tavoitteena on vanhemmuuden ja työelämän tasa-arvon lisääminen.

Suomessa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja lähisuhdeväkivaltaa raportoidaan suhteellisen paljon esimerkiksi moniin EU-maihin verrattuna. Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi tarvitaan erilaisia palveluja ja monien tahojen yhteistyötä. Viime vuosina on kehitetty väkivallan ehkäisyä ja torjuntaa eri tavoin: väkivallan riskin arvioinnin (ns. Marak) mallia on levitetty, eri

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 503/2017 vp

ammattiryhmien yhteistyötä väkivallan ehkäisyssä on vahvistettu ja väkivallan uhreille suunnattuja palveluja on lisätty. Esimerkiksi viime vuoden lopulla avattiin Nollalinja, maksuton puhelinpalvelu, joka auttaa, tukee ja neuvoo naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreja sekä heidän omaisiaan ja ammattilaisia.

Turvakotien määrä ja maantieteellinen kattavuus ei ole ollut riittävä Suomessa. Tällä hetkellä turvakodeissa on yhteensä 143 niin sanottua perhepaikkaa, eli paikkaa yhdelle aikuiselle (naiselle tai miehelle) ja hänen mukanaan tuleville lapsille. Hallitus kasvattaa parhaillaan turvakotien rahoitusta huomattavasti, yhteensä 70 prosentilla vuodesta 2016 vuoteen 2019. Turvakotipaikkojen määrä kasvaa siis muutamassa vuodessa merkittävästi. Lisäksi esimerkiksi seksuaalisen väkivallan uhrien tukea vahvistetaan käynnistämällä uhreille tarkoitettuja tukikeskuksia, jotka tarjoavat lääketieteellistä ja oikeuslääketieteellistä tutkimusta, traumatukea ja neuvontaa. Ensimmäinen tukikeskus aloitti toimintansa toukokuussa 2017 Naistenklinikan yhteydessä, ja vielä tänä vuonna tukikeskustoimintaa on tarkoitus levittää ainakin Turkuun ja Tampereelle ja myöhemmin laajemmallekin.

Euroopan neuvoston ns. Istanbulin sopimus, sitova sopimus naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan torjumiseksi, edellyttää Suomelta muun muassa edellä kuvattuja toimia. Suunnitelma Istanbulin sopimuksen velvoitteiden toteuttamiseksi on juuri valmistunut.

Helsingissä 30.11.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko